

Κώστας Γεωργουσόπουλος: «Οι καλοί, οι κακοί και οι άσχημοι της Επίδαυρου»

Ο Κώστας Γεωργουσόπουλος στην Επίδαυρο

Ο Κώστας Γεωργουσόπουλος είναι το συνώνυμο του ελληνικού θεάτρου. Το 1951 είδε για πρώτη φορά παράσταση, τον Μάνο Κατράκη στον «Προμηθέα Δεσμώτη», στους Δελφούς. Τρία χρόνια μετά κατέβηκε για πρώτη φορά στην Επίδαυρο.

Φέτος συμπληρώνει 48 χρόνια ως επίσημος θεατρικός κριτικός, ως επαγγελματίας θεατής. Βλέπει γύρω στα 55-60 έργα τον χρόνο, πράγμα που σημαίνει ότι μετρά γύρω στις 5.000 παραστάσεις, συνολικά. Ένα πανελλήνιο αλλά και πανευρωπαϊκό ρεκόρ.

Συνέντευξη στην Μυρτώ Λοβέρδου

«Πρωτοπήγα στην Επίδαυρο, όταν ήμουν στην Λαμία, στην εβδόμη τάξη και διάβασα ότι θα παιχθεί ο “Ιππόλυτος”. Ήταν το 1954. Πήγα με φορτηγό μαζί με κάποιους άλλους μανιακούς του είδους. Και γυρίσαμε τη νύχτα. Ήταν η παράσταση του Ροντήρη με τον Αλέκο Αλεξανδράκη. Ήταν η πρώτη παράσταση πριν δημιουργηθεί ο θεσμός του Φεστιβάλ. Την επόμενη χρονιά επαναλήφθηκε και τη μεθεπόμενη εγκαινιάστηκε ουσιαστικά το Φεστιβάλ με την “Εκάβη” της Παξινού.

Από τότε πηγαίνω κάθε χρόνο σε όλες τις παραστάσεις, εκτός από τα τρία-τέσσερα τελευταία που κάνω κάποιες επιλογές -και λόγω ηλικίας και γιατί έχω την ευχέρεια να τις δω μετά, στην Αθήνα.

Η Βουγιουκλάκη όταν πήγε στην Επίδαυρο, δεν έφταιγε για τίποτα. Είχε όλα τα προσόντα για να πάει. Είχε μια θηριώδη τεχνική

Δεν θυμάμαι κακή παράσταση στην Επίδαυρο, με την έννοια της απόρριψης, στα παλιά χρόνια. Ενδεχομένως κάποιες παραστάσεις με επαναλήψεις του κώδικα του σκηνοθέτη, κάτι που συνέβαινε με έναν αξιόλογο μάστορα του θεάτρου, τον Τάκη Μουζενίδη, ο οποίος δεν ήταν πρωτότυπος κι έτσι έκανε παραστάσεις που έμοιαζαν μεταξύ τους.

Αυτό που θέλω να τονίσω είναι ότι τότε υπήρχε ένα επιτελείο ειδικευμένων ηθοποιών. Το Εθνικό Θέατρο προσέφερε αυτή την υπηρεσία. Το ειδικό κλιμάκιο αρχαίου δράματος αυτό το είχε δημιουργήσει ο Ροντήρης το 1952 με ηθοποιούς που δεν έπαιζαν στο άλλο ρεπερτόριο. Πουθενά. Έκαναν συνέχεια δοκιμές, ασκήσεις.

Όταν κατέβηκε για πρώτη φορά ο Κατράκης στην Επίδαυρο, κι όπως έλεγε ο ίδιος, αν και κομμουνιστής ήταν επί χούντας, και μάλιστα χωρίς να του ζητήσουν να υπογράψει χαρτί, δεν ήξερε τον χώρο. **Κανείς δεν τον ειδοποίησε, δεν τον προστάτευσε.** Του είχε φτιάξει ένα είδος εξέδρας ο Διονύσης Φωτόπουλος, σαν τον βράχο του Προμηθέα Δεσμώτη, οπότε αλλοιώθηκε η σχέση του με το περιβάλλον. Ήταν πιο πάνω από την ορχήστρα και η φωνή του έφευγε, χανόταν. Αυτή η φωνή, η τελειότερη φωνή του ελληνικού θεάτρου, χανόταν.... Δεν ακουγόταν. **Πιθανόν να τον άφησε ο ίδιος ο Μουζενίδης απροστάτευτο».**

Επίδαυρος 1972 Ηλέκτρα. Σκηνοθεσία Σπύρος Ευαγγελάτος

«Η Επίδαυρος έχει τα μυστικά της. Ο Ροντήρης, ο Αλέξης Σολομός, τα ήξεραν και γι' αυτό χρησιμοποιούσαν ειδικά εργαλεία. Κακά τα ψέμματα μόνον αν είσαι ειδικευμένος σ' αυτόν τον χώρο πετυχαίνεις. Γι' αυτό και καταρρέουν καριέρες.

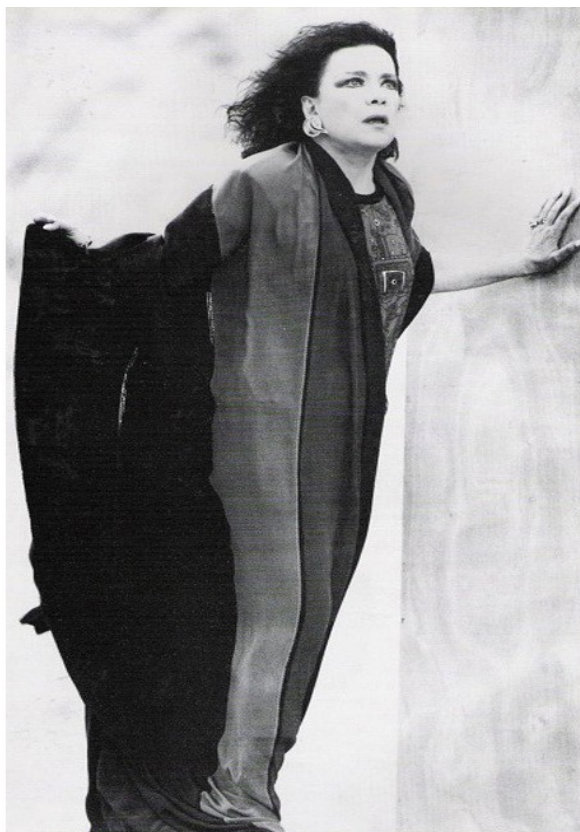
Ετσι κατέρρευσε η «Μήδεια» του Λιβαθινού, η «Ηλέκτρα» του Μιχαήλ Μαρμαρινού, ακόμα και οι «Πέρσες» του Δευτέρη Βογιατζή. Διότι αυτοί οι άνθρωποι δεν είχαν τα εργαλεία, αλλά δεν τους έλειπε η έμπνευση. Χωρίς γαλλικό κλειδί δεν μπορείς να ξεβιδώσεις βίδα. Δεν είναι αστεία πράγματα αυτά.

Η Λυδία Κονιόρδου και η Καρυοφυλλιά Καραμπέτη είναι δύο καλά εργαλεία. Αλλά έχουν και οι δύο αποτύχει όταν έχουν πέσει σε κακά χέρια

Όταν ήρθε στην Ελλάδα ο ρώσος σκηνοθέτης Εφραίμ, που τον κάλεσε η Καρέζη για να ανεβάσει «Ηλέκτρα», βρεθήκαμε ένα βράδυ όλοι μαζί. Εγώ εκτός από φίλος της Τζένης ήμουν και ο μεταφραστής. Μου ζήτησε ο Εφραίμ να του διαβάσω όλο το κείμενο στα ελληνικά. Μετά ζήτησε από τον Καζάκο να τον πάει την άλλη μέρα στην Επίδαυρο. Όταν γύρισαν, ξαναβρεθήκαμε. Και τότε ο Εφραίμ τους είπε: Τι σχέση έχω εγώ με αυτόν τον χώρο; Εγώ ανεβάζω Τσέχοφ στο μικρό κλειστό Θέατρο Τέχνης της Μόσχας. **Δεν τον ξέρω τον χώρο και νομίζω ότι δεν θα θέλετε να με ρεζιλεύσετε** -κι έτσι της ανέβασε τον «Βυσσινόκηπο». Μετά η Τζένη πήγε στην Επίδαυρο με τον

Στούρουα, έναν σκηνοθέτη που ήταν αλαζών, έξοχος για τα πράγματα που έκανε στην πατρίδα του, την Γεωργία. Στην Επίδαυρο πήγε ξυπόλυτος σ' αγκάθια και κατέρρευσε...

Η Τζένη Καρέζη ως Ιοκάστη στον «Οιδίποδα Τύρανο»

Η Βουγιουκλάκη όταν πήγε στην Επίδαυρο, δεν έφταιγε για τίποτα. **Είχε όλα τα προσόντα για να πάει. Είχε μια θηριώδη τεχνική.** Δεν έκλεισε ποτέ το θέατρο γιατί είχε πρόβλημα στη φωνή της. Ήταν μαθήτρια του Ροντήρη, κι εκείνος πάντα την έβλεπε κι έκλαιγε γιατί έλεγε ότι το θέατρο έχασε μια μεγάλη ηθοποιό. Ήταν εκείνος που κατά παράβαση την έβγαλε στη σκηνή μαθήτρια -κι έπαιξε με τον Νέζερ, Μολιέρο. Την εμπιστευόταν. Μπορεί να είχε χάσει το παιχνίδι λόγω του εμπορικού θεάτρου που είχε διαλέξει και στο οποίο πέτυχε. Αλλά για την Επίδαυρο, την πρώτη φορά τουλάχιστον με την «Αντιγόνη» φταίει ο Μίνως Βολανάκης.

Η Αλίκη Βουγιουκλάκη στην Αντιγόνη

Στην Επίδαυρο, ο σκηνοθέτης είναι πιο καθοριστικός από τον ηθοποιό. Δεν μπορεί να μην φταίει ο έμπειρος Ευαγγέλατος όταν πήρε τον Μιχαήλ Μαρμαρινό να παίξει Ιάσωνα στη «Μήδεια». Θυμάστε εκείνη την κωμική σκηνή; Γελούσε όλο το αμφιθέατρο όταν μπήκε μέσα... Βέβαια εκεί ο Μαρμαρινός άλλαξε από την πρόβα και έκανε κάτι άλλο στην παράσταση, **σχεδόν τον υπονόμευσε.**

Πιστεύω ότι ήταν μεγάλο λάθος το άνοιγμα της Επιδαύρου στον οποιονδήποτε. Επρεπε να υπάρχουν κριτήρια. Να υπάρχει μια ιστορία του θιάσου, μια θητεία. Δεν μπορεί το Πάσχα να επιλέγεις Χορό που θα παίξει την 1η Ιουλίου στην Επίδαυρο. Μετά το '74 άλλαξαν τα πράγματα. Γιατί ως το '74 ήταν μόνον το Εθνικό».

Μαρία Ναυπλιώτου - Κώστας Γεωργουσόπουλος

«Ο Κουν έκανε ολόκληρο αγώνα για να μπορέσει να βρει τον κώδικά του στην Επίδαυρο. Πήρε ειδική καθηγήτρια λόγου. Ως τότε οι παραστάσεις του ήταν μέσα στην αισθητική του. Στις σχολές δεν μαθαίνεται το είδος και σ' αυτό φταίει το κράτος, που **δεν υποχρεώνει τους σπουδαστές στην πτυχιακή να δώσουν αρχαίο δράμα.** Παλιότερα ήταν το πρώτο και βασικό. Τώρα αλλού διδάσκεται και αλλού όχι.

Ξέρετε ότι στην Κομεντί Φρανσέζ δεν μπορείς να πάρεις πτυχίο αν δεν δώσεις μονόλογο του Ρακίνα φτιάχνοντας ομελέτα. Είναι παράδοση. **Πρέπει να φτιάχνεις ομελέτα και να λες Φαίδρα.** Αυτή είναι η περιουσία του.

Οι Ρώσοι δεν καταλαβαίνουν την τραγωδία. Μέσα τους ακόμα κυκλοφορεί ο Στανισλάφσκι, και ο Στανισλάφσκι δεν ανέβασε ποτέ τραγωδία

Ο Κουν έκανε πολύ καιρό για να καταφέρουν οι ηθοποιοί του από το μικρό θεατράκι στο υπόγειο να βγουν στην Επίδαυρο. Ήταν λάθος να πιστεύεται ότι ο Τσάτσος κατέβασε τότε τους «Ορνιαθες» από το Ηρώδειο. Η παράσταση ήταν άθλια -πέσανε τα σκηνικά, η πάροδος παίχθηκε τρεις φορές. Ένας φίλος του Τσαρούχη φώναξε αίσχος... Γιατί αυτά τα παιδιά του Κουν δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν στον μεγάλο χώρο. Αλλά το έφτιαξε, γιατί ήταν έξυπνος ο Κουν. Και την επόμενη χρονιά οι «Ορνιαθες» πέτυχαν. Αλλάξε στη χορογραφία τη Ραλλού Μάνου και έβαλε την Ζουζού Νικολούδη, που δημιούργησε κάτι το απόλυτο. Ο Μπεζάρ αργότερα κράτησε την χορογραφία της Νικολούδη σε παράστασή του.

Οι «Πέρσες» του Αρη Μπινιάρη είναι μια καλή παράσταση. Ο Μπινιάρης σέβεται το είδος, την παράδοση, το κείμενο. Γιατί δυστυχώς τα τελευταία χρόνια δεν σέβονται το κείμενο ή το αγνοούν, το διαστρέφουν, το αντικαθιστούν.

Η Λυδία Κονιόρδου και η Καρυοφυλλιά Καραμπέτη είναι δύο καλά εργαλεία. Αλλά έχουν και οι δύο αποτύχει όταν έχουν πέσει σε κακά χέρια χωρίς να ευθύνονται εκείνες. Έχουν κάνει πολύ καλές παραστάσεις αλλά και μέτριες. Δεν νομίζω ότι υπάρχουν άλλες με αυτή τη βιογραφία και την εμμονή. Είναι διαβασμένες ηθοποιοί. Η Λυδία τέλειωσε το Εθνικό και πήγε και στον Κουν. Αρα ξέρει τις δύο βασικές γλώσσες του αιώνα, του Ροντήρη και του Κουν.

Ο Ροντήρης έλεγε ότι έχασα μια ζωή ολόκληρη για να βρω λύσεις για την τραγωδία, πώς να περάσω άλλη μία για την κωμωδία;»

Ο Κώστας Τσιάνος με τη Λυδία Κονιόρδου στην Επίδαυρο

«Έχω ακούσει νεαρό ηθοποιό, με ένα σχετικό ταλέντο, να λέει **“και που είναι το πρόβλημα; Έχω παίξει και Μπέκετ, τον Αισχύλο θα φοβηθώ;”**. Και μόνον να το πεις αυτό, εκτελείσαι αισθητικά.

Το θέμα του Αριστοφάνη είναι τεράστιο. Κατ'αρχήν δεν μεταφράζεται. Έχω μεταφράσει εννέα από τις έντεκα κωμωδίες. Δεν μεταφράζεται αν δεν κάνεις αναλογία. Η γλώσσα των τραγικών δεν μιλήθηκε ποτέ από κανέναν στην Αθήνα, είναι ένας ποιητικός κώδικας. Του Αριστοφάνη ήταν η καθημερινή γλώσσα και είναι γεμάτη από ιδιόλεκτα, **από τη γλώσσα της πιάτσας, των παιδιών, των ομοφυλόφιλων...** Οπως θα δυσκόλευε μετά από 2.000 χρόνια ο Σακελλάριος και ο Ψαθάς.

Πρέπει να βρεις αναλογίες, με μεγάλη ελευθερία αλλά και σεβασμό στο ήθος.

Ο Χορν, η Λαμπέτη δεν έπαιξαν ποτέ τραγωδία: Και οι δύο ήξεραν τα όριά τους

Δεν ξέρουμε πώς παιζόταν ο Αριστοφάνης. Ο Σπύρος Ευαγγελάτος, και το ξεχνάμε αυτό, έχει μεγάλη προσφορά στο είδος. Ανέβασε τους “Επιτρέποντες” του Μενάνδρου, με ένα μπουλούκι από περιοδεύοντες ηθοποιούς και έπαιξαν το έργο, με την πρώτη πράξη στην αρχαιότητα, τη δεύτερη στη Ρώμη, την τρίτη στην Αναγέννηση, την τέταρτη τον 19ο αιώνα και την τελευταία πράξη ως κωμωδία του '50. Αυτή είναι η διαχρονική πορεία του θεάτρου.

Η μεγάλη αμηχανία των Ευρωπαίων είναι ο Χορός. Δεν πιστεύω ότι ο Σοφοκλής θα είχε γράψει την Αντιγόνη αν δεν είχε γράψει τα Χορικά. Εγώ ο ίδιος πρώτα μεταφράζω τα χορικά. Εκεί μπαίνει η ιδεολογία του ποιητή.

Ο Κουν δούλεψε καλά τον Αριστοφάνη και ο Σολομός και ο Ευαγγελάτος. Σήμερα προτείνεται ένας διαστρεβλωμένος Κουν στον Αριστοφάνη, πολύ διαστρεβλωμένος. **Γιατί ο Κουν είχε και γούστο**

και μέτρο. Σήμερα δεν υπάρχει αυτή η κουλτούρα ούτε αυτός ο σεβασμός. Ο Αριστοφάνης σώζει το ελληνικό ταμείο του θεάτρου. Τώρα κατά πόσο φεύγεις έχοντας αντιληφθεί το κύρος του Αριστοφάνη στην έννοια του πολιτικού θεάτρου είναι ένα μεγάλο πρόβλημα. Μετατίθεται κυρίως προς την ίντριγκα, το ερωτικό στοιχείο, τη βωμολοχία. **Προσπαθούν να το κάνουν λαϊκό θέατρο.** Αλλά αν δεν το ξέρεις το είδος δεν μπορείς να το κάνεις.

Εχουμε μπροστά μας τέσσερις παραστάσεις με Αριστοφάνη, ξεκινώντας από τους Αχαρνείς: με τον Πέτρο Φιλιππίδη και στη συνέχεια Χαραλαμπίδης, Λαζόπουλος, Πιατάς, η ομάδα των νεώτερων με τον Βαγγέλη Θεοδωρόπουλο. Όλοι τους είναι πολύ καλοί ηθοποιοί ασκημένοι με το είδος. Ο Πιατάς έχει παίξει με τον Ευαγγελάτο, για παράδειγμα. Τώρα πόσο οι συνθήκες θα τους επιτρέψουν να μελετήσουν, δεν ξέρω».

«Εγώ πιστεύω ότι όταν ένα θέατρο έχει ξεκινήσει με τις συγκεκριμένες προδιαγραφές, όπως η Επίδαυρος πρέπει να παραμείνει στο είδος του. **Στο Μπαϊρόιτ δεν θα παιχθεί ποτέ ο Μότσαρτ, μόνον Βάγκνερ. Γιατί τηρεί την παράδοση.** Δεν καταλαβαίνω γιατί στην Επίδαυρο δεν παίζεται αποκλειστικά αρχαίο δράμα. Εγώ έχω προτείνει να γίνει άνοιγμα και στη λατινική δραματουργία -Σενέκας, Πλαύτος, Τερέντιος... Επίσης δεν καταλαβαίνω γιατί δεν γίνεται διεθνές και μια επιτροπή, που να αλλάζει κάθε χρόνο, να βραβεύει την καλύτερη παράσταση. Και να παίζονται παραστάσεις από άλλες γλώσσες.

Οι Ρώσοι δεν καταλαβαίνουν την τραγωδία. Μέσα τους ακόμα κυκλοφορεί ο Στανισλάφσκι, και ο Στανισλάφσκι δεν ανέβασε ποτέ τραγωδία, ούτε το Actors Studio. Δεν το ξέρουν και το σέβονται. Εδώ μεταπηδούν σκηνοθέτες και ηθοποιοί από το ένα είδος στο άλλο, δίχως γνώση του αντικειμένου.

Μετάφραση χωρίς να ξέρεις αρχαία ελληνικά δεν γίνεται. Οι δύο τελευταίοι που ξέραμε ήταν ο Ρούσσοσ κι εγώ

Ο Σεφερλής είναι ένας πολύ καλός κωμικός και **θα μπορούσε να είναι ένας πολύ καλός αριστοφανικός, με έναν άξιο σκηνοθέτη**. Για μένα είναι πολύ σημαντικότερος από παλιούς της επιθεώρησης που δοξάστηκαν. Γράφει κείμενα, τραγουδάει, χορεύει κι έχει ένα επικοινωνικό χάρισμα με το κοινό που το είχε πιθανόν ο Σταυρίδης. Δεν έχει σχέση με αυτό που κάνει στην τηλεόραση. Και δεν υπολείπεται όσων κατεβαίνουν φέτος στην Επίδαυρο. Κάποιοι άλλωστε έχουν αποτύχει, όπως ο Βέγγος. Γιατί ήταν εκτός ρυθμού. **Ο Βέγγος ήξερε να τρέχει κι εκεί δεν έτρεχε**. Δεν γράφτηκε επάνω του ο Αριστοφάνης, δεν ήταν ο Θου Βου...

Ο Μάρκος Σεφερλής

Ο Χορν, η Λαμπέτη δεν έπαιζαν ποτέ τραγωδία: Και οι δύο ήξεραν τα όριά τους. Η ευαισθησία της Λαμπέτη ήταν κλειστού χώρου. Ο Χορν δεν ήταν καλός στο Ηρώδειο, και υπέστη μια ταπείνωση όταν το κοινό του φώναζε «δεν ακούμε» στο «Τίμωννα τον Αθηναίο»... Δεν είχε κανέναν λόγο να το κάνει...

Σήμερα έχω την εντύπωση πως αν κάτι είναι σημαντικό, είναι τυχαίο. Οι συνθήκες ή η συνταγή δημιουργεί κάτι. Δεν βλέπω κανέναν που να έχει άποψη.

Όταν μου έχει γίνει πρόταση το Πάσχα να μεταφράσω κωμωδία για το καλοκαίρι, καταλαβαίνετε τι θα πει... Εγώ είπα όχι, αλλά κάποιος άλλος είπε ναι. Στον Αριστοφάνη οι παραστάσεις βασίζονται στον ηθοποιό. Αλλά απαιτούν σκηνοθέτη. **Το καλύτερο που έχει να κάνει ο Τσιάνος, κι αυτό το λέω δημοσίως, είναι να μην μεταφράζει.** Γιατί δεν το κατέχει και διασκευάζει μεταφράσεις άλλων».

Ο Θανάσης Βέγγος - Αχαρνής του Αριστοφάνη

«Τον Μπλάνα τον αμφισβητεί η ίδια του η περιπέτεια ζωής. Δεν είναι φιλόλογος... Μα είναι ποτέ δυνατόν να μεταφράσεις αν δεν είσαι φιλόλογος; Σαν να μου πεις ότι θα γράψεις μια συμφωνία χωρίς να ξέρεις μουσική. Γίνεται; Ακουμπάει σε άλλες μεταφράσεις...

Πολλές φορές ντρέπομαι για τη μετάφρασή μου, γιατί βρίσκομαι μπροστά σε προβλήματα που δεν μπορώ να αγγίξω. Κι είναι ένας μεγάλος αγώνας. Αλλά δεν μπορείς να ανταγωνιστείς την τραγωδία. **Αν αισθάνεσαι ότι είσαι καβάλα πάνω τον Αισχύλο την έχεις πατήσει.** Πρέπει να νοιώθεις ηττημένος.

Ο Μαρμαρινός είναι σπουδαίο παιδί, σπουδαίος άνθρωπος, αλλά έχω την εντύπωση ότι έκανε λάθος επιλογές

Πολλές από τις μεταφράσεις μου έχουν χρησιμοποιηθεί από άλλους και αν ήθελα να γκρέμιζα

καριέρες, θα είχα αποδείξεις. Επειδή καμιά φορά στη μετάφραση κάνω επέκταση του νοήματος, εκείνοι μεταφράζουν και την δική μου επέκταση.

Μετάφραση χωρίς να ξέρεις αρχαία ελληνικά δεν γίνεται. **Οι δύο τελευταίοι που ξέραμε ήταν ο Ρούσσος κι εγώ.** Και φυσικά ο Ευαγγελάτος, αλλά έκανε πολύ λίγες. Όλοι οι άλλοι δεν ξέρουν. Ούτε ο Βολανάκης ήξερε. Η ευκολία δεν αφορά μόνο στο θέατρο, αφορά σε όλη την τέχνη.

«Ένας καλός λόγος» με τον Αργύρη Πανταζάρα

Εχουμε καλούς ηθοποιούς, καλά εργαλεία. Και δεν μιλάω για τη γενιά του Μιχαλακόπουλου, του Τσακίρογλου, που το έχουν αποδείξει. **Σήμερα ο Πανταζάρας είναι μεγάλος ηθοποιός**, ξέρει τα όριά του, τα προσόντα του, σέβεται τα εργαλεία του και τα κείμενα... **Η Καρνοφυλλιά, η Κονιόρδου. Η Αμαλία Μουτούση, σπουδαία ηθοποιός**, που είναι αδικημένη για μένα λόγω των επιλογών της, είναι πολύ σημαντική. Είναι θέμα γενικότερης κουλτούρας στην εφηβεία, μιας εποχής επανάστασης και μοντερνισμού, προτύπων που πήγαν σε ακραίες λύσεις. **Η Ολια Λαζαρίδου είναι σπουδαία, η Μαρία Πρωτόπαππα. Η Λένα Παπαληγούρα είναι μια καλή ηθοποιός. Ο Στάνκογλου είναι σπουδαίος. Ο Χρίστος Στυλιανού από το ΚΘΒΕ έχει προσόντα, έχει το αλφάβητο...** Εχουμε καλούς ηθοποιούς, παραγωγούς δεν έχουμε...

Σκηνοθέτες; Ο Μαυρίκιος πια είναι ερασιτέχνης, με την έννοια ότι όποτε θέλει κάνει παραστάσεις. Εχω αντιρρήσεις για πολλά που έχει κάνει και είμαι ενθουσιώδεις για κάποια άλλα. Είναι άνισος κατά τη γνώμη μου».

«Ο Θωμάς Μοσχόπουλος έχει ένα στίγμα, Και ο Χουβαρδάς, φυσικά. Διαφωνούσα πάντα μαζί του, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν αναγνωρίζω ότι είναι ένας επαγγελματίας. Διαφωνούσα με τις επιλογές του γιατί κατά τη γνώμη μου δεν ήταν η κουλτούρα του. Θα μπορούσε να είχε καθιερωθεί σαν ένας σκηνοθέτης υψηλών προδιαγραφών χωρίς να θέλει να δημιουργήσει ένα είδος αρνητικής έκπληξης.... Δεν ξέρω αν είναι νεωτερισμός ή πρόκληση.

Ο Μαρμαρινός είναι σπουδαίο παιδί, σπουδαίος άνθρωπος, αλλά έχω την εντύπωση ότι έκανε λάθος επιλογές. **Δεν μπορείς να παίζεις τον Αμλετ με μια ατάκα.** Ο Αμλετ είναι κείμενο. Ούτε μπόρεσα να συμβιβαστώ προχτές με αυτούς τους Ρώσους που ήρθαν και έπαιξαν «Τρεις Αδελφές» με παντομίμα. Όταν λέμε Τσέχωφ, εννοούμε κείμενο...

Τι πρέπει να αλλάξει; Η εκπαίδευση Ωστε οι δάσκαλοι να μάθουν να αγαπούν το θέατρο.
Γιατί δεν το αγαπούν

Η Κατερίνα Ευαγγελάτου είναι σπουδαία και μετρημένη -τι να πω, την ξέρω από την κούνια της. Με προσεγμένες σπουδές, Ρωσία και Αγγλία, τις δύο πιο μεγάλες παραδόσεις του ευρωπαϊκού θεάτρου κι αυτό το οφείλει και στον πατέρα της και στη μητέρα της...

Αλλά δεν μπορεί το θέατρο να βασανίζεται για να βρει χρηματοδότες... Ο Ροντήρης, ο Κουν ξεκινούσαν τον Σεπτέμβριο για παράσταση του καλοκαιριού. Δεν μπορείς να κάνεις διανομή τον Φεβρουάριο και ανάμεσα να υπάρχουν παιδιά που κατεβαίνουν πρώτη φορά την Επίδαυρο.

Δεν μπορείς φυσικά να απαγορεύσεις σε κανέναν. Εκεί, στο αρχαίο θέατρο θα κριθεί. Αλλά σήμερα δεν τιμωρείται κανείς στην Επίδαυρο ούτε πουθενά. Είναι ένα γενικότερο θέμα παιδείας αυτό. Με ποια κριτήρια άλλωστε; **Με πιάνει τρέλα που ακούω ότι σχεδιάζεται να βγει η «Αντιγόνη» και ο «Επιτάφιος» από την ύλη του σχολείου...**

«Οιδίποδας επί Κολωνώ» με τον Αλέξη Μινωτή

Παραστάσεις που έχουν μείνει στη μνήμη μου; Η «Ορέστεια» του Ροντήρη, οι «Ορνιθες» του Κουν, οι «Επιτρέποντες» του Ευαγγελάτου, η «Λυσιστράτη» του Σολομού... Από ερμηνείες κρατάω τον Κωτσόπουλο Ορέστη στην Ορέστεια, την Παξινού Μήδεια και Εκάβη, τον Κατράκη Δαρείο, αλλά και την μεγάλη επανάσταση με την «Ηλέκτρα» του Ευαγγελάτου με την Βαλάκου, όταν κατέβηκε το 1972 -όλοι τότε ήμασταν πρωτάρηδες στην Επίδαυρο... **Ο Μινωτής με τον «Οιδίποδα επί Κολωνώ» πέρασε τα όρια της υποκριτικής, το έχω πει πολλές φορές αυτό».**

Η «Αντιγόνη» του Βογιατζή δεν μου άρεσε -δεν μπορεί ο Κρέων με τον Αίμονα να κάνουν περίπατο στην αυλή και να τα λένε. Αυτό είναι εκτός τραγικού μεγέθους. Πήγαιναν πέρα-δώθε και κουβέντιαζαν. Η «Μήδεια» του Κιμούλη είχε μια μαστοράδικη παράσταση. Το Τέχνης δεν δίνει πια καλά δείγματα. Μετά τον θάνατο του Κουν νομίζω ότι δεν μπορεί. Είναι λάθος να συνεχίζουν. Νομίζω ότι είναι και λάθος να καπηλεύεται το όνομά του ένα θέατρο που αυτό που κάνει δεν έχει καμμία σχέση με την παράδοση του Κουν. **Εχουμε δύο θέατρα, σημαδεμένα, που δεν μπορεί να νοικιάζονται σε οποιονδήποτε έχει την ικανότητα να ανεβάσει μια παράσταση...** Στο Υπόγειο έχουν αφαιρεθεί όλες οι φωτογραφίες... Δεν γίνεται αυτό. Λες και ντρέπονται για την ιστορία του.

Όσο για το Εθνικό Θέατρο, αυτό που βλέπω είναι ότι με τόσες πολλές σκηνές, λείπει από την καθημερινότητά μας... Και δεν λέω όταν φέρνεις έναν Κιμούλη, που είναι αυτός που είναι.

Η περίοδος Χουβαρδά ήταν μια δημιουργική περίοδος για το Εθνικό, χωρίς καμία αμφιβολία. Όπως και του Κουρκουλου φυσικά. Μπορεί να διαφωνώ με επιλογές του Χουβαρδά, αλλά διαθέτει μια καταπληκτική ιδιοφυή οργανωτικότητα, και στο Εθνικό και πριν στο Αμόρε. Δούλευε με προδιαγραφές, συμβόλαια...

Τι πρέπει να αλλάξει; Η εκπαίδευση Ωστε οι δάσκαλοι να μάθουν να αγαπούν το θέατρο. Γιατί δεν το αγαπούν».

26.06.2018

Πηγή: www.bovary.gr

